

М.М. Николин

ХРИСТИЯНСЬКА ЕТИКА

8 клас

*Відповідає чинній програмі
Міністерства освіти і науки України
для загальноосвітніх навчальних закладів
із основ християнської етики*

ТЕРНОПІЛЬ
"НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН"

ББК 86.2
Н63

Н63 **Николин М.М.**
Християнська етика. 8 клас. —
Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. — 120 с.

ISBN 978-966-10-1622-3

Підручник розкриває зміст навчального розділу «Десять Заповідей Божих» згідно з програмою з християнської етики, яка отримала гриф Міністерства освіти і науки України.

Пропоноване видання подає уривки з оригінального тексту Святого Письма, поурочні словники опорних понять. Особливу увагу звернуто на практичне застосування учнями моральних приписів християнства у повсякденному житті.

Для учнів 8-х класів, вчителів християнської етики, батьків.

ББК 86.2

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ЕТИКА — НАУКА ПРО МОРАЛЬ. ГОЛОВНІ ОРІЄНТИРИ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Святе Письмо навчає: «... будьте всі одностайні, спочутливі, братолюбні, милосердні, покірливі. Не платіть злом за зло..., навпаки, — благословляйте» (1Пет. 3:8-9).

Якщо хочеш знати відповіді на важливі для кожної людини запитання, вивчи цей урок: 1. Який шлях пройшло людство у пошуках морального ідеалу? 2. Який моральний ідеал сповідує християнство? 3. Чи потрібен християнину етикет?

Опорні слова і поняття

Абсолютна мораль — правила співжиття людей, які встановлені і визначені Божим Законом, мають вічний характер.

Етика — наука, яка досліджує суть, історію моралі та її прояви у різноманітних сферах життя і діяльності людини.

Ідеал — те, до чого прагне людина, на що намагається рівнятися.

Мораль — система поглядів, норм, цінностей, що регулюють життєвий шлях і повсякденну поведінку людини.

Релятивна мораль — правила співжиття людей, які встановлені і визначені самими людьми, мають тимчасовий характер.

Християнство — релігія, представники якої вірять у Святу Трійцю і Богочоловіка Ісуса Христа.

Християнська мораль — загальні правила, норми і цінності життя людини, закладені у ній Господом і записані в Біблії.

Чеснота — доброчесність, позитивна моральна якість людини.

Повчальний вірш

Ось Божого Слова коріння:
«Без брані немає спасіння.
Лиш корені Духа Святого
Єднають людину із Богом.
Відкиньте лихі Сатани почуття!
У брані духовній подам вороття
До Райського Древа Життя»...
Шовкове — і ніжне, й міцне,
Духовне коріння рясне
Христос простирає до нас
В останній спокутливий час.
Гінки і легкі акведуки Любові
Пролилися в душу готові.
Для тебе зійшли вони вниз,
Тягнись їм назустріч, тягнись!..

Тетяна Майданович

1. ЯКИЙ ШЛЯХ ПРОЙШЛО ЛЮДСТВО У ПОШУКАХ МОРАЛЬНОГО ІДЕАЛУ?

Перевір себе

- Що вивчає етика?
- Які особливості має християнська етика?

Шукаючи відповідь на це запитання, пригадай історію про сина римського патриція, який слухав урок етики у грецького любомудра, а потім почув Нагірну проповідь Ісуса Христа.

- Для чого потрібно вивчати етику? Чим цей шкільний предмет, на твій погляд, відрізняється від інших?
- Що дало тобі вивчення курсу християнської етики у попередніх класах?
- Запиши у зошит головні завдання предмету «Християнська етика», звір свою відповідь з думками однокласників та учителя.

Упродовж багатьох століть етика намагається навчити людей, як розрізнати добро і зло, робити вибір між ними, вказує шляхи подолання зла і досягнення добра. У кожную історичну епоху людство по-різному пробувало розв'язати цю проблему. Для одних добром було дотримання Божого Закону, для інших — суспільної справедливості і рівності. Хто шукав добра у здоровому розрахунку, хто — у процвітанні рідної нації, хто — у звичайних повсякденних насолодах.

Це цікаво!

У первісні часи панувала так звана **родова мораль**. Людина повністю залежала від тих правил, які встановили її рід або плем'я. Вона з допомогою сили мала захищати своїх родичів. Коли когось із них калічили або вбивали представники іншого роду або племені, те саме треба було зробити з будь-ким із іноплеменників. Так велів закон кровної помсти. Дітей можна було народжувати тільки в межах свого племені, аби не осквернити крові роду.

В античні часи зародилася **становя мораль**. У стародавній Індії існували чотири касты, кожна з яких мала свої моральні правила. Водночас частину суспільства називали недоторканими. Саме спілкування з ними вважалося аморальним. Вони не заслуговували ні на повагу, ні навіть на співчуття. На такому ж становищі були раби у давній Греції та Римській державі. Їм навіювалася думка про те, що самі боги визначили їм підневільне життя, тому мусять скоритися такій долі. Натомість вільні громадяни вважали носіями моральних чеснот. Саме у давній Греції зародилася й сама наука — **етика**. Слово «етос» спершу означало спільне житло, домівку, пізніше — характер, звичай, правило. Філософ Аристотель утворив від нього прикметник «етикос» для позначення чеснот людської вдачі, душевних якостей. Саме їх дослідженням і призначено було займатися новій науці. Однак самі чесноти розумілися в античному світі по-різному. Так, у давньогрецькому місті-державі Спарті найвище цінилися фізичне здоров'я, витривалість, мужність.

Тих, хто не володів такими якостями, могли навіть знищити. В Афінах зневажливо ставилися до фізичної праці, цінили, в першу чергу, красу, мистецтво, творчість. У Римській державі найважливішим було прагнення у будь-який спосіб — через військову службу, накопичення багатства, завоювання влади, талант оратора чи митця — виправдати найпочесніше звання громадянина цієї держави.

У середньовічній Європі станова мораль найяскравіше виявила себе серед рицарів, дворян. Для них найважливішим було не заплямувати **честь** своєї родини і звання рицаря чи дворянина. Задля цього вони ішли на подвиги під час воєн, відстоювали честь під час рицарських турнірів, дуелей, проявляли особливу пошану до жінок, зокрема до дами серця. Саме у рицарів особливого значення набув **етикет**. Водночас у Середні віки запанувала так звана **патерналістська мораль** (лат. *pater* — батько). Суспільство розглядалось як образ великої сім'ї, у якій пан був батьком, а залежні від нього селяни — дітьми. Вони мали беззаперечно підкорятися йому, зате він ніс повну відповідальність за підопічних.

У період Відродження патерналістській моралі була протиставлена **гуманістична**. Людина була оголошена досконалим творінням Господа, а тому заохочувались ініціатива, свобода. Та це неминуче привело до вседозволеності, моральної нестриманості, конфліктності.

Гуманістична мораль у Новому часі (кінець XVII–XIX ст.) набула рис **прагматично-індивідуалістичної**. Людина перестає бути залежною від моралі, яку їй нав'язує родина, суспільний стан, одна з релігій, натомість вступає у залежність від Мамони, грошей. Тому чеснотами нового суспільства стають підприємливість, розрахунок, прагнення до збагачення, захист власних інтересів. Часто на другий план відходять любов, співчутливість, милосердя, жертвовність.

У XX ст. криза моралі набула ще гостріших рис. Частина зневірених людей, не здатних жити за законами наживи і грошолобства, замкнулася в собі, у повністю відособленому від оточення внутрішньому світі страхів і загрозливих передчуттів, сповідуючи так звану **екзистенційну мораль** (лат. *existentia* — існування). Інша частина почала шукати виходу у плотських насолодах — розпутному житті, пиятиці, вживанні наркотиків, знайшовши себе у дискобарах та публічних будинках, сповідуючи **гедоністичну мораль** (грец. *gedone* — насолода). Треті визнали за необхідне революційним шляхом здобувати нову мораль. Так робили більшовики у Росії та націонал-соціалісти у Німеччині. Своїм ідеалом вони проголосили соціальну справедливість. Натомість встановили диктаторські режими, які нещадно знищували усіх інакомислячих, забезпечили панування **тоталітаристської моралі**.

Поради старшого

На рубежі тисячоліть тоталітарні режими і їх людиноненависницька, безбожна мораль відійшли у минуле, людство почало поступово усвідомлювати спільні для всіх, глобальні проблеми, в тому числі моральну кризу, і знову звернуло свої погляди до Всевишнього Творця.

НЕ ЧИНИ ПЕРЕЛЮБУ

Святе Письмо навчає: «Стережися молодечих пожадливоростей, тримайся правди, віри, любови, миру з тими, хто Господа кличе від чистого серця» (2Тим. 2:22).

Якщо хочеш знати відповіді на важливі для кожної людини запитання, вивчи цей урок: 1. Як пошанувати тіло ближнього? 2. Як не забруднити власних думок? 3. Що таке чистота серця та міжособистісних стосунків?

Опорні слова і поняття

Блуд — нестримане, гріховне статеве життя.

Кохання — почуття особливої симпатії, любові до особи протилежної статі.

Пожадливість — перебільшене, надмірне прагнення, бажання до чогось.

Секс — міжособистісні статеві стосунки.

Цнотливість — збереження чистоти і незайманості у стосунках між дівчиною і хлопцем.

Повчальне оповідання

Іра йшла сама зі школи, коли в якийсь момент зауважила, що він іде за нею. Так-так, той самий однокласник — хлопець з тавром хулігана, яке цілком заслужив поведінкою на уроках, перервах і поза школою стосовно вчителів і учнів. Зі страхом подумала, що хоче її побити. Найбільше боялася заходити до під'їзду свого будинку, переконана, що саме там на неї нападе. Але не було ради. Сповільнила крок. А коли була вже зовсім близько, зірвалася, якомога швидше добігла до дверей і — вихором сходами на першій поверх. Задзвонила. Молилася, щоб мама відчинила негайно, і прислухалася з биттям серця, чи він біжить сходами. Але на сходах панувала тиша. До квартири влетіла з таким розгоном, що мама привітала її здивовано: «Ірино, чи ти здуріла? Що діється?» Не могла приховати хвилювання. Підійшла до вікна. Обережно подивилася з-за фіранки. Він стояв і дивився на її вікно. Так перелякалася, що, на мамине здивування, не виходила з дому, а вранці, коли знову побачила хулігана під вікном, почала благати батька: «Підвези мене, будь ласка, до школи». Була такою рішучою у проханні, що тато погодився, хоч їхати йому було явно не по дорозі. У школі все було ніби нормально. З тією невеликою відмінністю, що не сталося жодних сварок між ним і вчителями. Але не втратила пильності. Зі школи поверталася з приятелем. Коли переходили вулицю, помітила, що він іде за ними. З вікна, до якого відразу підійшла, прийшовши додому, побачила тільки завершення бійки, яку він зчинив з хлопцем, що її проводжав. Про всяк випадок і цього дня не виходила з дому. Наступного дня перед виходом до школи визирнула через вікно. Нікого. Зітхнула з полегшенням. Тим більше, що тато мусив вийти на роботу раніше, а просити маму, щоб провела її до школи, не хотіла. Обережно визирнула з під'їзду. І майже віч-на-віч зіткнулася з ним. Застигла. Втікати було запізно. А він промовив тоном лагідного телятка: «Доброго

дня, Іринко. Дозволь, допоможи тобі нести портфель. Чи можна провести тебе до школи?» (М. Малінський.)

Поміркуй і дай відповідь на питання

- Яке почуття зародилося в серці невиправного хулігана?
- Як це вплинуло на його поведінку і манери?

1. ЯК ПОШАНУВАТИ ТІЛО БЛИЖНЬОГО?

Підлітковий вік — пора зародження кохання. Коли нам подобається хлопець чи дівчина, хочемо весь час проводити з симпатичною нам людиною, розмовляти з нею на будь-які теми, торкатися її тіла. Оскільки Господь створив людину статевою, плідною, то цілком природнім є й виникнення статевого потягу, бажання до обіймів, поцілунків, поєднання тіл. Але тим людина і відрізняється від тваринного світу, що має ставитися до сексу обережно, зважено та відповідально, аналізуючи можливі наслідки. Дуже часто молоді люди сплутують звичайний статевий потяг як буденне задоволення дріб'язкової пристрасті зі справжнім коханням, яке вимагає жертвності, збереження цноти, душевної утаємниченості та романтики. Натомість секс без кохання, любові, жертвності є близькою до звірячої пожадливістю, прагненням заволодіти і панувати, що не має нічого спільного з християнством. Він веде до блуду, розбещеності, пошуків тимчасових земних насолод, а отже, руйнує особистість. Так зване «вільне кохання», яке зараз активно пропагується у засобах масової інформації, деяких кінофільмах, перетворює людину на раба пристрасті, духовного «наркомана», статевий автомат.

Ось чому Святе Письмо Божою Заповіддю остерігає нас від чужоложства, тобто зайняття чужого ложа, та пожадливісті. Воно розглядає чужоложство як позапоздружнє сексуальне співжиття чоловіка та жінки. Тому Церква рішуче засуджує дошлюбні статеві стосунки. Такі стосунки призводять до порушення таїнства шлюбу, встановленого Всевишнім (тобто посягають і на любов до Господа), до підліткової вагітності, самотнього материнства, абортів, зараження венеричними хворобами, до статевого змудження, втрати інтересу одне до одного, ранньої імпотенції, психологічних стресів, порівняння чоловіка чи дружини з дошлюбними партнерами, духовної обмеженості та егоїзму, необхідності приховувати свій дошлюбний досвід.

Частим наслідком дошлюбним статевих зв'язків є розпуста і проституція. З цього приводу апостол Павло суворо застерігає: «Не обманюйте себе: ні розпусники, ні ідоляни, ні перелюбники, ні блудодійники, ні мужоложники... Царства Божого не впадкують...» (1Кор. 6:9-10) Учень Христа нагадує: «... тіло не для розпусти, але для Господа, і Господь для тіла» (1Кор. 6:13). Тож шанувати тіло ближнього означає не перелюбствувати і не вдаватися до розпусти.

Безвідповідальність у статевих стосунках веде й до такої «хвороби віку», як гомосексуалізм, тобто одностатеві зв'язки. Господь засудив його, покаравши знищенням міст Содом і Гоморра, мешканці яких займалися гомосексуалізмом.

ХТО ЛЮБИТЬ БОГА, ТОЙ ВИКОНУЄ ЗАПОВІДІ ЙОГО

Святе Письмо навчає: «... то любов Божя, щоб ми додержували Його заповіді...» (1Ів. 5:3).

Якщо хочеш повторити відповіді на важливі для кожної людини запитання, вивчи цей урок: 1. Яке значення мають Божі Заповіді у житті людини? 2. Чи є Заповіді відповіддю на наші повсякденні питання і проблеми? 3. Де шукати спасіння від гріха?

Опорні слова і поняття

Божий Закон — любов, гармонія і справедливість, закладені Господом у створений Ним світ.

Гріх — порушення Заповідей Божих.

Заповіді — повчання, дане людям Господом, для повсякденної реалізації Божої Науки у їхньому житті.

Євангеліє — Добра Звістка про прихід Спасителя Ісуса Христа.

Декалог — Десять Заповідей Божих.

Моральний закон — неписані норми і правила співжиття людей, які не несуть за собою юридичної відповідальності, але передбачають відповідальність перед Богом і сумлінням людини.

Спасіння — звільнення людини від гріха з Божою допомогою.

Це цікаво!

Ще один навчальний рік у твоєму житті добігає свого кінця. Щиро сподіваємось, що у цей рік тобі не тільки вдалося сповна пізнати високу науку Божих Заповідей, а спрямувати своє життя на їх виконання, на сприйняття їх серцем і сумлінням, на очищення від гріха.

1. ЯКЕ ЗНАЧЕННЯ МАЮТЬ БОЖІ ЗАПОВІДІ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ?

Моральний Закон, який Господь висловив у Десяти Заповідях Божих, має три основні функції.

По-перше, він до певної міри стримує відкриті і неприховані прояви гріховності, сприяючи, таким чином, підтриманню порядку та гармонії в житті людини тих, хто її оточують, у світі в цілому. Записаний в Біблії Закон Божий нагадує злочинцям та грішникам про відповідальність і покарання, тому діє, як своєрідна вуздечка, яка зупиняє людину, готову вчинити страшний гріх. Апостол Павло навчає: «...Закон не покладений для праведного, але для беззаконних та неслухняних, нечестивих і грішників, безбожних та нечистих, для зневажників батька та зневажників матері, для душогубців» (1Тим. 1:9).

ЗМІСТ

Етика — наука про мораль. Головні орієнтири у житті людини	3
Мораль і право	10
Божі заповіді — основа морального життя людини	17
Я — Господь Бог твій. Нехай не буде в тебе інших богів	22
Не взивай намарне імені Господа Бога твого	29
Пам'ятай день суботній, щоб святити його	36
Шануй батька і матір	43
Не убий	53
Не чини перелюбу	64
Шлюб і подружжя	72
Не кради. Не пожадай	79
Не свідчи неправдиво на ближнього твого	84
Дві Господні заповіді любові	95
Ісус Христос — учитель та виконавець заповіді любові	103
Хто любить Бога, той виконує заповіді Його	110

Навчальне видання

НИКОЛИН Микола Миколайович

ХРИСТИЯНСЬКА ЕТИКА

8 клас

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Надія Бульчак*

Обкладинка *Володимира Басалиги*

Комп'ютерна верстка *Ірини Демків*

Підписано до друку 15.08.2010. Формат 70´100/16. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Умовн. друк. арк. 9,68. Умовн. фарбо-відб. 9,68.

Видавництво "Навчальна книга – Богдан"

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців

ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008

тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66

publishing@budny.te.ua, office@bohdan-books.com

www.bohdan-books.com

ISBN 9789661016223

9 | 789661 | 016223